

עין משפט

נר מצוה

עז א טוש"ע י"ד ס' קטו
סעף א':
עב ב מ"י פ"ב מהל'
מאכלות אסורות

הלכ' כו סמג לארן קמח
טוש"ע י"ד ס' קטו סעף
יד:

סמ:

ה'יה אוכל עמו עַל השולחן בו'. תימה דע"כ מיירי בלא הודיעו שמפליג מדשרי על הדולבקי וא"כ כי א"ל נמי הוי מווג ושותה אמאי אסור וי"ל דמ"מ כיון שהחזיק ידו למווג ולשתות לא מירתת כלל וכן על השולחן מהאי טעמא אסור וכן בסיפא דקתני חביות סתומות כדי א שיפתח וישתוס ויסתוס ויגוב

אסורות ואע"ג דנתפס עליו כגנב על הזיוף ואמר לקמן (דף ע.) דנתפס עליו כגנב מותר מ"מ הכא שאני שא"ל הוי מווג ושותה ולכן לא מירתת כל כך כיון שהחזיק ידיו למווג ולשתות: **רבן שמעון בן גמליאל** הוא דלא ידע מאי קאמרי רבנן. וא"ת ולימא ר' יוחנן דפליגי בשל"י (סיד ובשל) טיט ויהא רשב"ג כמשמעו וי"ל דגמרי גמירי ליה הכי: **והאידינא** דקים לין בר' אלעזר ^(א) ולא חייש לזיופא. ופירש"י כרשב"ג דלא חייש לשתומא תרוייהו כריבי הא דקים לן כרבי אליעזר וקיס לן כרשב"ג דאי קי"ל כר' אליעזר לבד ולא כרשב"ג ה"א דנהי דלא חיישין לזיופא דהיינו שסיר כל המגופה ויעשה אחרת תחתיה כר' אליעזר דאמר לא טרח ומוזיק מ"מ איכא למיחש לשתומא דליכא זיופא ואי קי"ל כרשב"ג לבד ה"א דנהי דלא חיישין לשתומא מ"מ איכא למיחש לזיופא שסיר כל המגופה ויעשה אחרת תחתיה שזהו קל יותר לעשות ^(ח) מסתימה שאין צו טורח והלכן נקט תרוייהו כרשב"ג וכר' אליעזר: **מאי טעמא לא מותבינן חמרא** משום שייבא. רש"י גריס שייכא בכ"ף משום דהיין נמשך ויולא דרך שם ובערוך ^(ט) גריס שיבא צבי"ת על שם צרזא קטנה שסותמין ^(י) אותו צהו כמו שיבא דכשורא (פסהדיון דף 10:) והוא נקב קטן שעושין להרים ריח היין דרך שם וקורין לו שומיא"ל ומכאן משמע דמגופת חבית לבד הוי חותם אחד מדקאמר ודוקא משום שייכא לא מותבינן חמרא ציד עובדי כוכבים ש"מ דהוי חותם אחד סתימת החבית כמו שהיא מגופה בטיט וכן משמע לעיל בסוגיא דלין מעמידין (דף 65.) דקאמר לאגא אפומא דחבייתא שריקא וחתמינא הוי חותם בתוך חותם משמע הא שריקא לחוד הוי חותם אחד אבל רבינו יצחק צן יהודה שלח לרש"י דוקא לחביות שלהם שהיו של חרס סגי בחותם אחד שעל פי החבית אבל בחביות שלנו שהם מנסרים

מחזירים זה לזה אף כי יש חותם אחד על פי החבית מכל מקום יש לחוש שמא יתחוב העובד כוכבים חודו של סכין צין הנסרין או צין השוליים או אפי' באמצע הנסר עזמו ולהוציא היין דרך שם ^(א) ולתחוב הכוס נגד הנקב ומיהו נראה לר"י שאין לחלק צין החביות שלנו לחביות שלהם שהרי לא מצינו שהקפיד התלמוד אפילו מאן דחייש לשתומא לא חייש אלא לנקיזה דמגופת החביות אבל לנקיזה דדופני החבית לא חיישין וליכא למימר דהיינו דוקא במגופה שהיתה של טיט היה יכול לעשות הנקב אבל לא בשל חרס דהא מגופה איירי במגופה של חרס אלא ודאי היינו טעמא דלא חיישין לקלקול לדופני החביות ה"ה בחביות שלנו מותר לשלוט יין בחותם אחד על פי החבית ודוקא כשחוזר ורואהו ומכיר את החותם אבל אם שלחו לחצירו והוא אינו חוזר ורואהו צריך חותם בתוך חותם ומיהו אם שולח כתב ידו והודיע לחצירו ענין החותם סגי ב כך כמו בהכרת החותם דהעובד כוכבים מרתת מכתב כאליו היה הוא חוזר ורואהו ומכירו וכן משמע לעיל ואע"ג דקים לן כרבי אליעזר דסגי בחותם אחד דקשיא לן דרב אדרב כדפי' לעיל פ' אין מעמידין (ס. ד"ה דאמר) וכן משמע נמי בצרייתא דקתני פ' אין מעמידין (ס.): השולח יין ציד כותי ושל ציר ושל מוריים ציד עובד כוכבים אם מכיר חותמו וסתמו מותר ואם לאו אסור אלמא צעינן הכרת חותם ואע"ג דר"ת מוקי לה לעיל כרבנן מדלא נקט יין גבי עובד כוכבים כדפ"ל מ"מ מדרבנן צציר ומוריים נשמע לר' אליעזר ציין והא ציר ומוריים לרבנן קתני בהך צרייתא דסגי בחותם אחד ואפ"ה צעי הכרת חותם ה"ה נמי יין לרבי אליעזר דאע"ג דסגי בחותם אחד מ"מ צעינן הכרת חותם ועוד יש ליישב הצרייתא כרבי אליעזר כדפ"ל לפי' רש"י הלכן שמעינן מנייה דאף לר' אליעזר צעינן הכרת חותם מיהו מדקאמר הכא בשמעתינ דקיימא לן כרבי אליעזר דלא חייש לזיופא משמע לישנא דלא חיישין לזיופא כלל דסגי בחותם אחד אפילו בלא חוזר ומכירו דודאי לא טרח ומוזיק כלל וגם מנהג העולם היה בשכנר לשלוט יין בחותם א' בלא חוזר ומכירו ואע"ג דלרב ודאי צעינן הכרת חותם כדפ"ל פ' אין מעמידין (ס. ד"ה דאמר) דאל"כ קשה דרב אדרב מ"מ לא קי"ל צהא כרב אלא קיס לן כסתמא דתלמודא דשמעתין וכדפרישית וצרייתא דלעיל נמי דציר ומוריים שהצאתי יש ליישב דלא אסרה הצרייתא אפילו בלא הכרת חותם דהא דקתני בצרייתא אם מכיר חותמו וסתמו מותר ואם לאו אסור אינו רואה לומר אם לאו ^(א) שהלך הישראל ראשון להכירו דאסור אלא ה"ק ואם לאו שהלך לראותו ולא היצן שהוא כמו שעשאו או שכה היאך חתמו ואינו יודע אם הוא כמו שחתמו אם לאו אסור ואז הוא גרוע טפי מאילו לא הלך כלל לראותו שהרי עתה שראהו ואינו מצחין אם הוא כמו שעשאו יש הוכחה קצת שזייפו העובד כוכבים אבל ודאי אם לא הלך ואינו רואהו כלל הישראל ראשון אחרי שחתמו אלא שהישראל שני מאלו

היה אוכל עמו עַל השולחן בו'. תימה דע"כ מיירי בלא הודיעו שמפליג מדשרי על הדולבקי וא"כ כי א"ל נמי הוי מווג ושותה אמאי אסור וי"ל דמ"מ כיון שהחזיק ידו למווג ולשתות לא מירתת כלל וכן על השולחן מהאי טעמא אסור וכן בסיפא דקתני חביות סתומות כדי

בבא להם דרך עקלתון אי הכי סיפא נמי כיון דאמר להם לכו ואני ^(א) בא אחריכם סמכא דעתייהו: המניח ^(ב) עובד כוכבים בחנותו כו' המניח יינו בקרון או בספינה כו': וצריכא דאי תנא עובד כוכבים דסבר דלמא אתי וחזי ליה אבל בקרון או בספינה אימא דמפליג לה לספיניהה ועביד מאי דבעי ואי תנא בקרון או בספינה משום דסבר דלמא אתי באורחא אחריתי וקאי אגורא וחזי לי אבל עובד כוכבים בחנותו אימא אחיד לה לבבא ועביד כל דבעי קמ"ל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בשל סיד א"בא אבל בשל טיט דברי הכל כדי שיפתח ויגוף ויגוב מיתיבי ארשב"ג לחכמים והלא ^(ג) סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה אי אמרת בשלמא בשל טיט מחלוקת היינו דקתני סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה אלא אי אמרת בשל סיד מחלוקת בשלמא למטה ידיע אלא למעלה הא לא ידיע רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא ידע מאי קאמרי רבנן ור"ק להו אי בשל טיט קאמריהו סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה ואי בשל סיד קאמריהו נהי דלמעלה לא ידיע למטה מיהא ידיע ורבנן כיון דמלמעלה לא ידיע לא מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה אי נמי וימנין דחלים א*אמר רבא הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא בוותיה דתנן היה אוכל ^(ד) על השולחן עמו והניח לגין על השולחן לגין על הדולבקי והניח ויצא מה שעל השולחן אסור מה שעל הדולבקי מותר ואם אמר לו הוי מווג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב פשיטא מהו דתימא כולה רשב"ג קתני לה קמ"ל וכי מאחר דקיימא לן בוותיה דרשב"ג דלא חייש לשתומא והלכתא בוותיה דרבי אליעזר דלא חייש לזיופא האידינא מאי טעמא לא

צבא להם דרך עקלתון. כשצביל הצית יכול לבא דרך עקלתון דמירתת השתא אתי: דאי סנא עובד כוכבים. עובד כוכבים שהיה מעביר כדי יין: **ועבד מאי דבעי**. ואפי' לא הודיעו שהפליג ליתסר: **מחלוקת בשל סיד**. במגופה של סיד שהיא לבנה הוא דחיישי רבנן לשתומא דכיון דלכנ הוא לא מינכר צין חדש לישן: **אבל של טיט**. שהוא שחור בתחלתו ואע"פ שהוא נגוב אינו מלצין עד יוס או יומים דברי הכל לא חיישין לשתומא דמינכרש סתימת החור ^(א) כשאר המגופה ואינו אסור עד שישהא כדי שיפתח ויגוף מגופה חדשה ותנגז: **והלא סתומו ניכר**. אם היה נוקב חור הרי הוא ניכר: **צין מלמעלה**. שזה חדש והמגופה ישנה: **צין מלמטה**. כשיפתח ישראל את המגופה יראה מתחתיה אותה סתימה לפי שלמעלה ^(ב) מירח העובד כוכבים והשווה סתומו אבל למטה לא יכול למרח ומכר: **אלא אי אמרש בשל סיד**. קאמרי רבנן הא לא ידיע סתומו מלמעלה והכי קתני צין מלמעלה צין מלמטה: **דחלים**. מתמלא הנקב מלמטה כלמעלה. חלים סלד"ר צלע"ז: **פשיטא**. דתנא סתם לן כוותיה ורצא מתני' אתא לאשמועינן: **מהו דסימא**. הא צבא דהיה אוכל עמו על השולחן סיפא דמילתיה דרבן שמעון ^(ג) והוא קתני לה והכי קתני מתני' רבן שמעון אומר כדי שיפתח ויגוף ותיגוב היה אוכל עמו כו' ולא סתמא היא קמ"ל רצא דסתמא היא: **והספא דקצעינן הלכא כרבן שמעון דלא חייש לשתומא**. לנקיבת חור שהוא צבא טורח משום דמינכר ולפתיחת חבית כולה נמי דחייש לה רבן שמעון לא קיימא לן כוותיה דהאי זיופא דטיריחא הוא ואנן קצעינן בלין מעמידין (לעיל דף 64.) הלכה כר' אליעזר דלא חייש לזיופא דחותם אחד האידינא אמאי לא מותבינן חביות סתומות ציד עובדי כוכבים: **משום שייכא**. נקב דק מאד שהוא במגופת חבית להיות ריח היין יוצא ויש לחוש שמא יקדח שם ^(ד) במקלע ויטעוס מן היין: יירא

מותבינן חמרא ביד עובדי כוכבים משום שייכא אמר רבא יזונה עוברת כוכבים וישראל מסובין אצלה חמרא שרי נהי דתקיף להו יצרא דעבירה יצרא

מחזירים זה לזה אף כי יש חותם אחד על פי החבית מכל מקום יש לחוש שמא יתחוב העובד כוכבים חודו של סכין צין הנסרין או צין השוליים או אפי' באמצע הנסר עזמו ולהוציא היין דרך שם ^(א) ולתחוב הכוס נגד הנקב ומיהו נראה לר"י שאין לחלק צין החביות שלנו לחביות שלהם שהרי לא מצינו שהקפיד התלמוד אפילו מאן דחייש לשתומא לא חייש אלא לנקיזה דמגופת החביות אבל לנקיזה דדופני החבית לא חיישין וליכא למימר דהיינו דוקא במגופה שהיתה של טיט היה יכול לעשות הנקב אבל לא בשל חרס דהא מגופה איירי במגופה של חרס אלא ודאי היינו טעמא דלא חיישין לקלקול לדופני החביות ה"ה בחביות שלנו מותר לשלוט יין בחותם אחד על פי החבית ודוקא כשחוזר ורואהו ומכיר את החותם אבל אם שלחו לחצירו והוא אינו חוזר ורואהו צריך חותם בתוך חותם ומיהו אם שולח כתב ידו והודיע לחצירו ענין החותם סגי ב כך כמו בהכרת החותם דהעובד כוכבים מרתת מכתב כאליו היה הוא חוזר ורואהו ומכירו וכן משמע לעיל ואע"ג דקים לן כרבי אליעזר דסגי בחותם אחד דקשיא לן דרב אדרב כדפי' לעיל פ' אין מעמידין (ס. ד"ה דאמר) וכן משמע נמי בצרייתא דקתני פ' אין מעמידין (ס.): השולח יין ציד כותי ושל ציר ושל מוריים ציד עובד כוכבים אם מכיר חותמו וסתמו מותר ואם לאו אסור אלמא צעינן הכרת חותם ואע"ג דר"ת מוקי לה לעיל כרבנן מדלא נקט יין גבי עובד כוכבים כדפ"ל מ"מ מדרבנן צציר ומוריים נשמע לר' אליעזר ציין והא ציר ומוריים לרבנן קתני בהך צרייתא דסגי בחותם אחד ואפ"ה צעי הכרת חותם ה"ה נמי יין לרבי אליעזר דאע"ג דסגי בחותם אחד מ"מ צעינן הכרת חותם ועוד יש ליישב הצרייתא כרבי אליעזר כדפ"ל לפי' רש"י הלכן שמעינן מנייה דאף לר' אליעזר צעינן הכרת חותם מיהו מדקאמר הכא בשמעתינ דקיימא לן כרבי אליעזר דלא חייש לזיופא משמע לישנא דלא חיישין לזיופא כלל דסגי בחותם אחד אפילו בלא חוזר ומכירו דודאי לא טרח ומוזיק כלל וגם מנהג העולם היה בשכנר לשלוט יין בחותם א' בלא חוזר ומכירו ואע"ג דלרב ודאי צעינן הכרת חותם כדפ"ל פ' אין מעמידין (ס. ד"ה דאמר) דאל"כ קשה דרב אדרב מ"מ לא קי"ל צהא כרב אלא קיס לן כסתמא דתלמודא דשמעתין וכדפרישית וצרייתא דלעיל נמי דציר ומוריים שהצאתי יש ליישב דלא אסרה הצרייתא אפילו בלא הכרת חותם דהא דקתני בצרייתא אם מכיר חותמו וסתמו מותר ואם לאו אסור אינו רואה לומר אם לאו ^(א) שהלך הישראל ראשון להכירו דאסור אלא ה"ק ואם לאו שהלך לראותו ולא היצן שהוא כמו שעשאו או שכה היאך חתמו ואינו יודע אם הוא כמו שחתמו אם לאו אסור ואז הוא גרוע טפי מאילו לא הלך כלל לראותו שהרי עתה שראהו ואינו מצחין אם הוא כמו שעשאו יש הוכחה קצת שזייפו העובד כוכבים אבל ודאי אם לא הלך ואינו רואהו כלל הישראל ראשון אחרי שחתמו אלא שהישראל שני מאלו

חתום

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

מסורת הש"ס

(א) בסי"ב צבאה, (ג) וצרש"י שצרי"ף איתא מיתקת, (ג) כדי שיסתוס ויסתוס כל"ל רש"א וע"ש, (ד) ל"ס מ"ו, (ה) ועך שך א ע"ש דלפנינו ליתא ק"ל, ו' חותן בה. יעב"ז, (ז) צ"ל ולתפוס. רש"א, (ח) אולי צ"ל שלא הלך,

גליון הש"ס
נבי' אמר רבא הלכה כרשב"ג. עיין צ"צ דף קלג ע"ב בצ"ש"ס ד"ה ת"ש:

הגהות הב"ח
(א) גמרא ואני אבא אחריכם: (ב) שם בפיסקא המנח יינו בקרון או בספינה כו' המניח עובד כוכבים בחנותו כו' ולירכא וכו' וחזי לי כל"ל וזאת ה' נמחק: (ג) שם והלא שתומו ניכר כל"ל וכן בכל העמוד: (ד) שם היה אוכל עמו על השולחן והניח וכו' ולגין על הדולבקי והניחו ויאל': (ה) רש"י ד"ה צין מלמטה וכו' שלמעלה ממרח העובד כוכבים: (ו) ד"ה מהו וכו' דרבי שמעון הוא והוא: (ז) תופ' ד"ה והאידינא דקים לן כר' אליעזר דלא חייש לזיופא וקרי"ל כרשב"ג: כל"ל ומיתת ופירש"י נמחק: (ח) בא"ד קל יותר לעשות משתומא שיש בו טורח:

לעזי רש"י
סלדיו"ר (שולדיו"ר). לרחק.